

Yrjö Oinonen †

Joulunpyhinä 1949 dosentti Yrjö Oinonen sairastui ankarasti. Kolmen päivän kuluttua, 28. 12. hänelle avautui ovi kuoleman valtakuntaan.

Yrjö Pietari Oinonen syntyi 28. 6. 1906 Mikkelissä. Tultuaan ylioppilaaksi Viipurin klassillisesta lyseosta keväällä 1925 hän opiskeli Helsingin yliopistossa ja suoritti jo neljän lukuvuoden jälkeen laajan ja

runsastöisen filosofian kandidaatintutkinnon: hän hankki kolme laudaturia, suomen kielen, kotimaisen kirjallisuuden sekä Suomen ja Skandinavian historian; lisäksi hänellä oli approbatur-arvosanat Rooman kirjallisuudessa, suomalaisessa ja vertailevassa kansanrunoudentutkimuksessa sekä kasvatustieteiden ja opetusopin alalla.

Suoritettuaan opetusnäytteet normaalilyseossa suomen kielen (laudatur) ja latinan (cum laude) lehtoraatteja varten Oinonen toimi vuodesta 1933 yläluokkien suomen ja historian opettajana Viipurin Uudessa Yhteiskoulussa v:een 1939, jolloin talvisota lopetti hänen oppikoulunopettajan uransa. Vaikeiden aikojen jatkuessa Oinonen pääsi vasta syksyllä 1946 ryhtymään opetustyöhön, nyt Yhteiskunnallisen korkeakoulun kirjallisuuden luennoitsijana. Kun tähän korkeakouluun seuraavana vuonna perustettiin kirjallisuuden professorinvirka, määrättiin Oinonen sen hoitajaksi, missä toimessa hän pysyi kuolemaansa asti.

Yrjö Oinonen jatkoi edelleen opintojaan ja suoritti filosofian lisensiaattitutkinnon marraskuussa 1945. Ansiokkaan kirjallisen toimintansa vuoksi hänet nimitettiin 6. 6. 1947 Helsingin yliopiston kotimaisen kirjallisuuden dosentiksi. Kalevalaseuran apujäseneksi hänet kutsuttiin 1948.

Yrjö Oinosen ensimmäisenä tutkimuksena ilmestyi 1937 Viipurilaisen osakunnan »Kaukomieli VIII»-julkaisussa »Imatran koski Suomen runoudessa», jossa tekijä kuvaili Imatra-aiheisia runotuotteita. Raskaina sota-vuosina Oinonen mietti varsinkin suomalaisen runon eri kysymyksiin liittyviä probleemeja ja niinpä hän Kirjallisuudentutkijain Seuran vuosikirjoissa saattoi julkaista tältä alalta lupaukselliset tutkielmat »Eino Leinon helkavirret 'Mennyt manner' ja 'Ukon lintu ja virvaliekki'» (6/1942), »Ulappa ja sen kulkija Otto Mannisen lyriikassa» (7/1943) sekä »Levähdys- ja unelmatuokio Eino Leinon runoudessa» (8/1945).

V. 1945 Oinonen sai valmiiksi väitöskirjansa »Vesiluonto Eino Leinon ajan runoudessa», joka todistaa kirjoittajansa harvinaisen perinpohjaista hartautta omistautua selvittelemään, mitä jokin luonnonpuoli esiintyessään runollisena aiheena ilmaisee runoilijasta itsestään ja hänen aikakaudestaan. Tutkimuksen valokeila kohdistuu ennen kaikkea Leinon, Larin Kyöstin, Otto Mannisen, Koskenniemen, Onervan ja Juhani Siljon runouteen.

Kohta tämän jälkeen Oinosen kynästä lähti kolme merkittävää teosta. »Eino Leinon 'Helkavirsien' toisen sarjan ongelma» (1947) tulkitsee vaikeatajuista runoutta tekijän löytäessä monille säkeille luotettavilta tuntuvia selityksiä. »Kaunokirjallisuutemme ja yhteiskunta» (1948) selvittää vähäntutkittuja sosiaalisia piirteitä kaunokirjallijaimme kuvauksissa. »Näkymiä Euroopan kirjallisuudesta»-niminen esseekoelma (1949) valottaa eräitä ulkomaisen kirjallisuuden merkkiteoksia ja osoittaa Oinosen rohkeata pyrkimystä laajentaa tutkimusalaansa.

Suurempien töiden rinnalla syntyi äskeisinä vuosina joukko mielenkiintoisia tutkielmia, kuten »Uudesta ja vanhasta kuva-aineksesta runoudessa» (Valvoja 1946), »Runoilijalahjan lumous» (S. kirjall. vuosik. 1946), »Aale Tynni» (ibidem), »Suomalais-kansallisesta aineksesta Leinon ajan runoudessa» (Kirjall.tutk. Seuran vuosik. 9/1947), »Eino Leinon 'Halla'»

(Kerho 33, 1947), »Kuorolaulu taiteen muotona» (Viipurin Laulu-Veikkojen 50-vuotisjulk., 1947), »Otto Mannisen runous» (S. kirjall. vuosik. 1947), »Uuden kirjallisuutemme luonne» (Virittäjä 1948), »Kaunokirjallisuuden sosiaalisuus» (Yhteiskunn. korkeak. vuosik. 1, 1949), »Laatokan Karjala ja suomalainen kaunokirjallisuus» (Karjala 3, 1949), »Kalevalan kaunokirjallinen arvo» (Kalevalas. vuosik. 29, 1949) ja »Hengenpyrkimyksen eettinen oikeutus» (Kaukametsä, 1949).

Kun Eino Leinin Seura perustettiin, tuli Yrjö Oinosesta sen ensimmäinen, vakaa ja vaivojaan säästämätön puheenjohtaja. Avustaessaan seuran aikakauskirjaa »Ajan kirjaa» hän kirjoitti sen ensimmäiseen vuosikertaan (1949) esseentuonteiset tutkielmat: »Mitä Eino Leino sanoi runoudellaan», »Modernismin ongelma» ja »Kumoamaanko vai rakentamaan». Näillä persoonallisävyisillä kirjoituksillaan Yrjö Oinonen on vakuuttavasti ja selvästi lausunut mielipiteensä runouden olemuksesta ja tarkoituksesta. Viimeksimainitussa, tekijänsä kuoleman jälkeen ilmestyneessä kirjoituksessa hän mm. sanoo vakaumuksellisesti: »Mutta mitä [runoutta tulevaisuudessa] syntyneekin, voin sanoa ainakin yhden credon: uusi maailma on kulkemassa muotoon ja kosmokseen ja vähitellen myös, kaikista taisteluistaan huolimatta, hillintää ja kirkkautta kohti. Sillä vallankumouksen kaskesta nousee kerran teräinen vilja, ja sen aaltoilu on harmonian runoutta.»

Yrjö Oinonen oli vilpitön runon ymmärtäjä. Hän yritti itsekin runonsepittämistä julkaisemalla kokoelmansa »Säde ja varjo» (1948), jonka eräitä avuja arvostelu ei ole voinut kieltää. Parhaat sen mitallisista runoista todistavat hänen voimakkaasti kokeneen valojen ja varjojen kuvastumisen omassa tasaisessa elämässään.

Yrjö Oinonen on tiedemieslaadultaan ollut oloissamme poikkeuksellinen. Hän oli lähinnä etsijä, joka oman perinpohjaisen, hiljaisen mietiskelynsä perustalta koetti lyriikasta löytää runoilijan sisimmät ajatukset, tunteet ja eettillisen mielenlaadun. Häntä tuskin kiinnostivat kirjailijan teokset historiallisina ilmiöinä, hän kun tahtoi nähdä ja kirkastaa runoilijan luonteenpohjaa. Näin ollen hänen oma tutkijanluonteensa ei kukaties viihtynyt erikoisen mielellään tavanomaisissa tehtävissä, häntä eivät vetäneet sanottavasti puoleensa kirjallisuushistorialliset probleemit, hän ei pyrkinyt aatteellisiin, jo käsiteltyihin aiheisiin, mutta hän tunsi mitä suurinta kiinnostusta syvälliseen ja monitahoiseen harkintaan ja iloitsi tutkimusmatkailijana uusista, valloittamattomista näköaloista ja näin hän saattoi antaa oman arvokkaan, persoonallisen panoksensa kulttuurielämäämme.

Toveri- ja tutkijapiirissä Yrjö Oinonen tunnettiin rauhallisena ja ystävällisenä työn miehenä. Hänen muistonsa säilyy myös lukuisien kiitollisten oppilaiden mielessä.

SULO HALTONEN